

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra psychologie

Teze diplomové práce

**Konstrukce identity aktivisty na příkladu guerilla
gardening**

Michaela Bártlová

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Práce se snaží přiblížit guerilla gardening jako jednu z forem městského aktivismu. První část textu je založena na teoretických poznatcích v problematice vztahu jedince k městskému prostředí, konstrukci identity, utváření si vztahu k místu bydliště, veřejnému prostoru, komunitním a sousedským vazbám a problematice ekologicky odpovědného života. Druhá část textu je tvořena rozhovory s informátory, kteří se guerilla gardeningu aktivně věnovali či věnují. Důraz byl dán především na otázky, které zjišťují motivaci jedince a jeho zájmy, které přímo či nepřímo mohou záviset s jeho aktivitami ve veřejném prostoru. V diplomové práci byla použita metoda kvalitativního výzkumu, ve kterém bylo osloveno celkem čtrnáct informátorů.

Klíčová slova

guerilla gardening, identita, komunita, udržitelnost, město, veřejný prostor, městské zahradničení, urbanizace, aktivismus

Úvod

Guerilla gardening lze definovat jako sázení okrasných i užitkových rostlin na zanedbaná místa, která zeleň postrádají. Tato aktivita je provozována ve veřejných prostranstvích a bez povolení majitele těchto pozemků. Motivace aktérů a jejich cíle, kterých se touto činností snaží dosáhnout, je mnoho a liší se člověk od člověka.

V současné městské společnosti, která se vyznačuje anonymními vztahy, nabízí guerilla gardening nejenom obnovu nevyužívaných prostor, ale také možnost vytvoření komunity kolem společné činnosti.

Cíle práce a metodika

Cílem práce bude zjistit, jaké faktory iniciují zájem o veřejný prostor a na základě jakých podnětů tento zájem vyústí do městského aktivismu. Tento proces bude ilustrován na příkladu aktivity s názvem guerilla gardening. Pozornost bude věnována především tomu, jak je aktivismus ve veřejném prostoru spjat s identitou aktéra a jak ovlivňuje či mění jeho názory, hodnoty a chování.

K tomuto účelu byly formulovány následující výzkumné otázky:

HVO1: *Jaká je motivace lidí, kteří se rozhodnou věnovat guerilla gardeningu?*

HVO2: *Jak guerilla gardening ovlivňuje samotné aktéry?*

HVO3: *Jak je konstruována identita lidí, kteří se guerilla gardeningu věnují?*

Vzhledem k dané problematice byla zvolena kvalitativní forma sběru dat, neboť k této aktivitě jsou, alespoň v českém prostředí omezené zdroje informací a jedná se spíše o okrajové téma zájmu sociálních věd. Informátoři byli vybíráni náhodně mezi uživateli stránek na sociálních sítích, které se tématem guerilla gardening zabývají. Pomocí sady připravených otázek byla sledována nejen jejich motivace, ale také další aktivity a zájmy, které souvisí s problematikou ekologie, zahradničení či veřejným prostorem a které se mohou podílet na motivaci jedince i jeho hodnotách.

Výsledky a závěry

Ze získaných informací je patrné, že mezi nejčastější motivy směřující k aktivitě jakou je guerilla gardening patří úprava zanedbaných míst, která zůstávají nevyužita. Společně s tím také snaha upozornit veřejnost na možnost spoluúčasti na dění ve veřejném prostoru.

Spíše než o tom, že by guerilla gardening proměňoval aktéry, kteří se mu věnují, lze hovořit o předpokladech, které jedinec má a které vedou k tomu, že se guerilla gardeningu začne věnovat. Jejich zájem o prostředí, které je obklopuje, se zakládá na osobní historii a dosavadních zkušenostech. Týká se to pouze těch, se kterými se uskutečnily rozhovory, a tento předpoklad nelze uplatnit na veškeré osoby, které se této činnosti věnují.

Bylo zjištěno, že celkový vzhled prostředí má podstatný vliv na spokojenost jeho obyvatel a společně s dalšími prvky se spolupodílí na utváření urbánní identity jedince. Partyzánské zahradničení je jednou z variant, jak zlepšovat kvalitu prostředí a nabízí velké spektrum možností, jak využívat prostory, které by jinak byly zcela mimo zájem veřejnosti.

Přestože informátoři často pocházejí z jiné městské části nebo z jiného města, nemají k místu bydliště pouze povrchní vztah, ale postupně v něm zapouštějí kořeny. Na základě intenzity, se kterou se této činnosti věnují, se dají předpokládat pevnějším, hlubší a v čase trvalejší vazby k danému místu. Urbánní identita jedince je v tomto případě velmi zřetelná neboť se respondenti svým způsobem s místem ztotožňují a vytvořili si k němu vztah. Pravděpodobně by si jej pro svou práci nevybrali, pokud by tomu bylo naopak.

Z uvedených informací, které byly od informátorů získány, vyplývá, že guerilla gardening je aktivitou, které se věnují lidé, jimž není lhostejné, jak vypadá jejich okolí stejně jako společnost, ve které žijí. Podstatná pro ně není pouze činnost sama, ale také společenský rozměr, který má a možnosti, jenž nabízí.

Dlouhodobý nezájem o zanedbaná místa a osobní potřeby jsou příčinou, proč se původní zaujetí veřejným prostorem přemění do podoby přímého zásahu do vzhledu lokality. Na tomto zaujetí se podílí nejenom zmíněná nespokojenost a potřeby jedince, ale také dlouhodobé zájmy, kterým se informátoři věnují a hodnoty, podle kterých se chovají a které se snaží přímo či nepřímo šířit dál. Jedná se o různé protesty, demonstrace, ale i o osvětovou činnost, která s veřejným prostorem a s ekologicky odpovědným způsobem života souvisí a která je určena veřejnosti anebo členům rodiny. Někteří z nich tyto „ambice“ nemají a jdou příkladem pouze lidem ze svého nejbližšího okolí. Ať už je to cílem osob, které se guerilla gardeningu věnují či nikoliv, tím že svou činností vykonávají ve veřejném prostoru a jsou při ní ostatním lidem na očích, nějakým způsobem na své okolí působí.

Guerilla gardening má komunitní potenciál, který by za předpokladu, že by byl naplněn, mohl vést ke zlepšení vazeb mezi lidmi uvnitř města. Skrze něj by mohla být alespoň

částečně překonána anonymita a zdvořilá nevšimavost, tolik typická pro současná velkoměsta. Partyzánské zahradničení nabízí příležitost, díky které mezi sebou mohou komunikovat a spolupracovat lidé různého věku, pohlaví, vyznání, vzdělání, zaměstnání a národnosti, kteří by se jinak nikdy nepotkali.

Jakákoliv forma zahradničení, nejenom pouze to ve veřejném prostoru, nabízí kromě navázání nových kontaktů také další benefity, které můžou obohatit nejenom život jedince, ale všech obyvatel v dané oblasti. Několik informátorů sdělilo, že pro ně zahradničení představuje způsob relaxace a tato činnost má pro ně uklidňující účinky. Dalším přínosem je zlepšení kvality prostředí, ve které obyvatelé žijí, zvýšení bezpečnosti a rozvoj lokality po stránce ekologické, na základě které by se rozšířilo množství rostlinných a živočišných druhů v místě výsadby rostlin.

Vybrané zdroje

GEHL, Jan. *Život mezi budovami: užívání veřejných prostranství*. Vyd. 1. Brno: Nadace Partnerství, 2000, 202 s. ISBN 80-858-3479-0.

HNILÍČKA, Pavel. *Sídelní kaše: otázky k suburbánní výstavbě kolonií rodinných domů*. Vyd.1. Brno: Host, 2012. 205 s. ISBN 9788072945924.

LIBROVÁ, Hana. *Pestří a zelení: kapitoly o dobrovolné skromnosti*. 1. vyd. Brno: Veronica, 1994. 218 s. ISBN 80-238-4210-2.

KRATOCHVÍL Petr. Město jako kulturní fenomén. In: HALÍK, Pavel. *Architektura a město*. 1. vyd. Praha: Academia, 1996. 204 s. ISBN 80-200-0245-6.

MUSIL, Jiří. *Sociologie soudobého města*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1967. 320 s.

NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie osobnosti*. Vyd. 2. Praha: Academia, 1997. 336 s. ISBN 80-200-0628-1.

SCHMEIDLER, Karel. *Sociologie v architektonické a urbanistické tvorbě*. Vyd. 2. Praha: Karolinum, 2007, 334 s. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze, 10. ISBN 80-238-6582-X.